

ODKRITO DELO TONETA KRALJA V LJUBLJANI: začetek prezentacije stenskih poslikav Slovanske kapele

Večji severni del poslopja na Streliški 12A je bil za potrebe mestnega strelišča zgrajen leta 1804, manjši južni del leta 1909. Od leta 1931 je v prostorih deloval Akademski dom sv. Cirila, od leta 1876 Ljudska kuhinja, od zadnje prenove v letih 2004 in 2005 pa Waldorfska šola Ljubljana. Leta 1940 je Tone Kralj po naročilu Lamberta Erlicha, tedanjega vodje Akademskega doma, poslikal prostor, ki je takrat služil kot kapela. Tone Kralj je poslikavo vsebinsko ločil na dva dela, slovensko-ekumensko polovico v zahodnem delu kapele in slovansko-marijansko v vzhodnem, za kar si je prislužila ime Slovanska kapela.

Slavnostna otvoritev kapele sv. Cirila in Metoda je bila 17. novembra 1940, kar priča odkrit napis na južni steni. Prostor je bil najverjetneje predelan kmalu po nastanku, poslikave pa prebeljene. V članku *V hramu slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda* je Vlado Gajšek natančno opisal vse naslikane prizore, ki so danes prekriti z beleži, izpod katerih so le mestoma vidni posamezni fragmenti.

V juliju in avgustu 2022 je za čas šolskih počitnic potekal konservatorsko-restavratorski poseg na Kraljevi poslikavi na vzhodni steni, na prizoru *Brezmadežna, zmagovalka nad pekelnskimi silami*. Deloma je bil odkrit tudi prizor s skupino vernikov na levem delu vzhodne stene ter napis na južni steni. Poslikava na vzhodni steni je bila večkrat prebeljena, po horizontali in vertikali poteka električna napeljava. Prisotne so bile poškodbe ometa in barvne plasti v obliki izvrtanin in dodanih kovinskih elementov. Originalna barvna plast je bila v dokaj stabilnem stanju. Prisotna je bila umazanija, odpadanje, luščenje po plasteh in mehurjasto luščenje, manjkajoči deli zaradi poškodb recentnih beležev, ponekod je bila slabša vezivnost (predvsem temne modre, zelene in rdeče površine). Na zgornjem delu poslikave so bile vidne posledice zamakanja, na spodnjem delu pa vandalizma. Zanimiva je tehnika poslikave, Tone Kralj je slikal z oljnimi barvami na podlago, impregnirano z voskom, kar potrjujejo naravoslovne raziskave.

Poseg je obsegal: odstranjevanje več plasti recentnih beležev in neustreznih plomb, sprotno utrjevanje ometov in barvne plasti, kitanje poškodb ter tonsko podlaganje zakitanih predelov.

Poslikave so po zaključenem posegu pripravljene na postopek retuše in rekonstrukcije manjkajočih delov (predvidoma leta 2024).

Zaradi prostorske stiske se namembnost prostora ne more spremeniti, tudi v prihodnje bo prostor učilnica dijakov Waldorske srednje šole. Še vedno se poraja vprašanje zaščite odkrite poslikave. Ali zaupamo uporabnikom prostora, da bodo sprejeli pomembnost umetnine in z njo spoštljivo ravnali ali bi bilo bolje poslikavo zaščititi? Vendar s čim?

Sodelujoči:
Jelka Kuret, ZVKDS RC, Anita Kavčič Klančar, ZVKDS RC, Eva Sirk, S.P.,
Nežka Faganel, študentka ALUO.

Slika 1. Arhivska fotografija poslikave na vzhodni steni (fotoarhiv: T. Valena)

Slika 2. Fotomontaža arhivske fotografije na fotografijo stanja vzhodne stene leta 2017 (foto: K. Pohl)

Slika 3. Odkrit in restavriran napis na južni steni učilnice, zraven odpadanje beležev in vidna poslikava spodaj (foto: R. Hafner)

Slika 4. Med odstranjevanjem beležev, zamakanje poslikave (foto: A. Batič)

Slika 5. Med odstranjevanjem beležev, vidna električna napeljava (foto: A. Batič)

Slika 6. Poškodbe barvne plasti in ometa, dodani kovinski elementi (foto: A. Batič)

Slika 7. Stanje poslikave po odstranitvi beležev in neustreznih plomb (foto: A. Batič)

Slika 8. Stanje po posegu leta 2022, detajl, poslikava pripravljena na retušo (foto: R. Hafner)

Slika 9. Stanje po posegu leta 2022 (foto: R. Hafner)